



OPRACOWANIE PROJEKTU PLANU ZADAŃ OCHRONNYCH DLA OBSZARU NATURA 2000 JELENIEWO PLH200001. ETAP II.

ICHTIOFAUNA

mgr inż. Grzegorz Pul



**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA



REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Podstawą oceny były:

1. Dane publikowane

- Chybowski Ł i inni. 2002: Zmiany składu ichtiofauny rzeki Czarnej Hańczy, IRŚ Olsztyn

2. Dane niepublikowane

Dane z odłowów kontrolnych na rz. Czarna Hańcza i jez. Szelment Wielki. PZW Białystok, Gosp. Ryb. PZW w Suwałkach prowadzonych w 2010 i 2011r.

3. Opracowania

Operat rybacki Jeziora Szelment Wielki, Grzegorz Pul, PZW Białystok, listopad 2006



UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Odłowy przeprowadzono metodą jednokrotnego elektropołowu, zgodnie z obowiązującą normą europejską (The European Standard EN 14011:2003). Odłowione ryby niezwłocznie przenoszono do izolowanego pojemnika z wodą. Następnie były one określone do gatunku, liczone i wypuszczane do wody. Długość odławianego odcinka badawczego wynosiła ok 150m linii brzegowej. Niewielkie cieki – rz. Czarna Hańcza oraz rz. Szelmentka odławiano na całej szerokości, brodząc pod prąd wody na odcinku 100 m z jednym anodoczerpakiem zasilanym z plecakowego impulsowego urządzenia połowowego (RADET IUP-12, 350 V, 3,5 A).



**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCYJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA



REGIONALNA
DYREKCYJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO





Odłowy przeprowadzono na następujących stanowiskach:

- 1. rz. Szelmentka (odcinek przyujściowy) -stanowisko Nr 1**
- 2. jez. Szelment Wielki (przy ujściu rz. Szelmentki) - stanowisko Nr 2**
- 3. jez. Szelment Wielki (zatoka w okolicach m. Leszczewo) -stanowisko nr 3**
- 4. jez. Szelment Wielki (Zatoka Krasawa) -stanowisko nr 4**
- 5. jez. Szelment Wielki (zatoka w okolicach m. Hultajewo)- stanowisko nr 5**
- 6. rz. Czarna Hańcza w okolicy m. Okrągłe i Potasznia – stanowisko Nr 6**





W Ostoi Jeleniewo stwierdzono występowanie pięciu gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej:

1. kocz (*Cobitis taenia*) Kod 1149

2. różankę (*Rhodeus sericeus amarus*) Kod 1134

3. piskorza (*Misgurnus fossilis*) Kod 1145

4. minoga ukraińskiego (*Eudontomyzon mariae*) Kod 1098

5. głowacza białopłetwego (*Cottus gobio*) kod 1163



INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA



REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Wyniki odłowów:

Kozę – stwierdzono na 4 stanowiskach (Nr1, Nr 2, Nr 5 i Nr 6) Nigdzie nie tworzyła licznej populacji, odpowiednio: 3,8, 11, 6szt/stanowisko.

Piskorza – stwierdzono na 2 stanowiskach (Nr 3 i Nr 4) Również nigdzie nie tworzył licznej populacji, odpowiednio:3,3 szt/stanowisko.

Różankę stwierdzono na 2 stanowiskach (Nr 3 i Nr 4) Nigdzie nie tworzyła licznej populacji: 17,9szt/stanowisko.

Głowacza białopłetwego i minoga ukraińskiego stwierdzono na stanowisku nr 6 – brak danych liczbowych.



Koza *Cobitis taenia* Linnaeus, 1758 Kod 1149



Koza *Cobitis taenia* Linnaeus, 1758 Kod 1149

Ciało kozy jest wydłużone i bocznie spłaszczone. Głowa jest mała. Dolny otwór gębowy otaczają trzy pary wąsików. Płetwy są lekko zaokrąglone. Ubarwienie ciała kozy jest bladokremowe z licznymi ciemnobrązowymi plamami na grzbiecie i bokach. Plamy te tworzą cztery wyraźne pasy. Kozą dojrzewa w drugim i trzecim roku życia, gdy osiągnie długość 6cm. Tarło odbywa od maja do końca czerwca, gdy temperatura osiągnie 16-18°C. Ikrę składa na podwodnych roślinach. Kozą jest gatunkiem krótkożyjącym. Najstarsze osobniki dożywają 6 lat i dorastają maksymalnie do 10cm. Żyje na dnie piaszczystym lub mulisto – piaszczystym. Większość dnia spędza zakopana w podłożu, uaktywnia się w porze nocnej. Na terenie Jeziora Szelmant Wielki koza tworzy populację osiadłą o nieznanym liczebności.



Różanka *Rhodeus sericeus amarus* (Bloch, 1782) Kod 1134



Różanka *Rhodeus sericeus amarus* (Bloch, 1782) Kod 1134

Różanka zasiedla większe rzeki nizinne i wody stojące. Jej sylwetka przypomina małego karasia, ale jest zupełnie inaczej ubarwiona. Ciało wyraźnie błyszczące na trzonie ogonowym ma stalowoniebieską, metalicznie mieniącą się smugę. Samce w okresie godowym są bardzo intensywnie ubarwione z przewagą koloru niebieskiego i fioletowego.

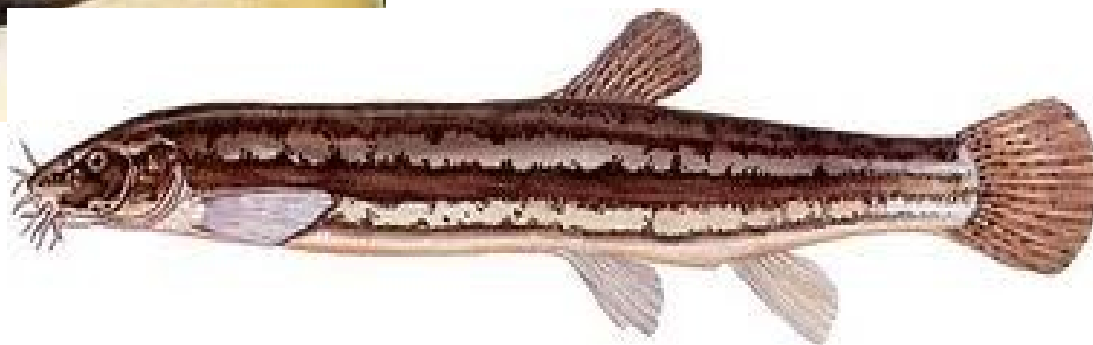
W okresie składania jaj z otworu płciowego samicy zwisa długie pokładetko w kształcie rurki. Za pomocą tego narządu samica składa jaja między płyty skrzelowe małży – skójki lub szczeżui. Samica składa maksymalnie 40 jaj. Wylęg wykluwa się po 3-4 tygodniach i przez pewien czas pozostaje w jamie skrzelowej małża.

Różana żywi się drobnym planktonem i detrytusem. Żyje 2-3 lata, maksymalnie 5 lat. Jej długość nie przekracza 7 cm. Gatunek osiadły, obecnie występuje niezbyt licznie, i jest ściśle związany z występowaniem małży, które również stają się rzadkie i zmniejszają swoje zasięgi.

Na terenie Jeziora Szelment Wielki różanka tworzy populację osiadłą o nieznannej liczebności.



Piskorz *Misgurnus fossilis* (Linnaeus, 1758) Kod 1145



Piskorz *Misgurnus fossilis* (Linnaeus, 1758) Kod 1145

Ciało piskorza jest wydłużone, prawie cylindryczne. Otwór gębowy dolny, niewielki, otoczony mięsistymi wargami. Na wargach znajduje się 10 wąsików. Oczy są małe, wysoko osadzone. Wszystkie płetwy piskorza są zaokrąglone. Linia boczna jest niewidoczna.

Przewód pokarmowy oprócz funkcji podstawowej pełni funkcję pomocniczego narządu oddychania. Piskorz prowadzi skryty tryb życia. Zasiedla płytkie, zamulone zbiorniki wodne, starorzecza, wolno płynące rzeki, kanały i stawy. Życ może nawet w takich miejscach, gdzie deficyty tlenowe nie pozwalają na egzystencję innym gatunkom. Zwykle przebywa na dnie, zagrzebany w mule. Czasem wypływa na powierzchnię celem połknięcia pęcherza powietrza. Wiosną, na przełomie kwietnia i maja piskorz przystępuje do rozrodu. Ikrę składa na roślinach wodnych. Jaj są drobne. Po czterech – pięciu dobach z jaj wykuwają się larwy. Pokarmem piskorza są drobne denne bezkręgowce, głównie larwy owadów. Często także odżywia się szczątkami roślin wodnych. Dorasta do 20cm, wyjątkowo spotykane są osobniki przekraczające 30cm długości.

Na terenie Jeziora Szelment Wielki piskorz tworzy populację osiadłą o nieznannej liczebności.



**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA

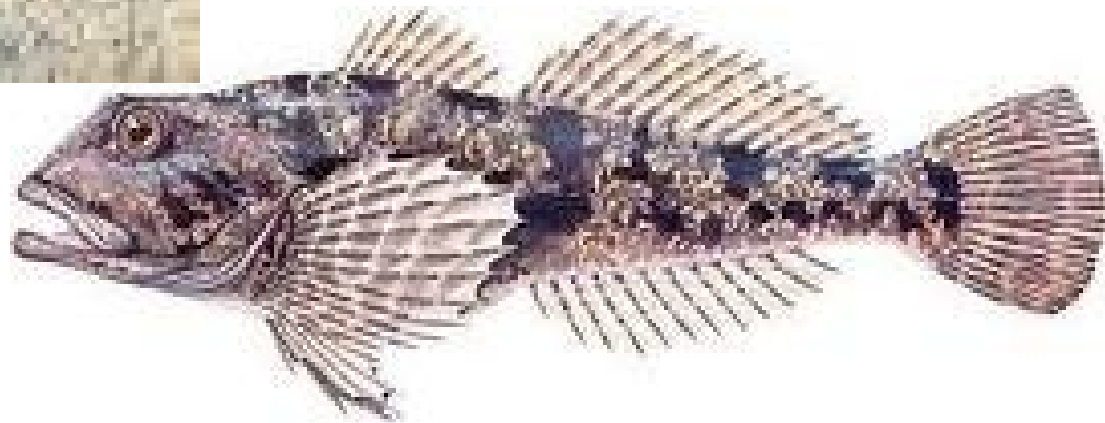


REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Głowacz białopłetwy *Cottus gobio* (Linnaeus, 1758) Kod 1163



Głowacz białopłetwy *Cottus gobio* (Linnaeus, 1758) Kod 1163

Ciało głowacza jest wrzecionowate, niskie i obłe. Głowa duża i szeroka. Płetwy grzbietowe połączone ze sobą przebiegają niemal wzdłuż całego ciała. Płetwy piersiowe są duże i rozłożyste. Ubarwienie głowacza jest nieregularne, tworzy brunatno – zielone plamy. Brzuch jest jasny. Wszystkie płetwy pokryte ciemnymi plamami.

Głowacz żyje w rzekach górskich i potokach, a także w rzekach nizinnych o dnie kamienistym lub piaszczystym. Tarło odbywa od lutego do maja. Odżywia się głównie fauną denną, larwami owadów nie gardzi także ikrą. Dorasta średnio do 8-10cm, maksymalnie osiąga 15cm. Głowacz białopłetwy traktowany jest jako bioindykator czystości wód. Najczęściej spotykane są w rzekach o najwyższych parametrach fizyko – chemicznych.

Na terenie rzeki Czarna Hańcza głowacz białopłetwy tworzy populację osiadłą o nieznanej liczebności.



INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA



REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae* (Berg,) Kod 1098



**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA



REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Minóg ukraiński *Eudontomyzon mariae* (Berg,) Kod 1098

Ciało dojrzałych płciowo osobników jest silnie wydłużone i cylindryczne. Larwy podobne są do młodych węgorzy i osiągają długość do 22cm. Larwy mają niewidoczne, zarośnięte skórą oczy. Głowa larwy jest tępo zakończona. Długość osobników przeobrażonych wynosi 13-20cm. Samice osiągają nieco większe rozmiary niż samce. Głowa minoga zakończona jest przyssawką z licznymi wyrostkami skórnymi. Za głową po każdej stronie minóg ukraiński ma siedem par otworów skrzelowych. Dwie płetwy grzbietowe są oddzielone. Pierwsza wyraźnie niższa od drugiej.

U osobników dojrzałych płciowo grzbiet i górne partie boków są ciemnoszare lub czarne, zaś boki i brzuch białe ze srebrzystym odcieniem. Grzbiet larw jest brązowy, a boki i brzuch żółtawe. Minóg ukraiński jest gatunkiem niepasżytniczym. Formy dorosłe nie pobierają pokarmu, bowiem ich przewód pokarmowy ulega atrofii. Larwy zagrzebane w piasku odżywiają się glonami i dertytusem. Okres larwalny u minoga ukraińskiego trwa od 4 do 6 lat. Od przeobrażenia do tarła upływa 6-10 miesięcy. Po rozrodzie wszystkie osobniki giną.

Na terenie rz. Czarna Hańcza minóg ukraiński tworzy populację osiadłą o nieznannej liczebności.



INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCYJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA



REGIONALNA
DYREKCYJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Stan ochrony przedmiotów objętych planem

- 1. Koza** ogólna ocena FV. Bardzo dobry stan środowiska i siedlisk oraz struktura wiekowa populacji powodują, że szanse zachowania gatunku w perspektywie 10-20 lat jest niemal pewne.
- 2. Różanka** ogólna ocena FV Zachowanie gatunku jest ściśle związane z zachowaniem populacji mały, które różanki wykorzystują do rozrodu. Bardzo dobry stan środowiska i siedlisk oraz struktura wiekowa populacji oraz dobry stan populacji mały w jez. Szelment Wielki powodują, że szanse zachowania gatunku w perspektywie 10-20 lat jest niemal pewne.
- 3. Piskorz** ogólna ocena FV. Bardzo dobry stan środowiska i siedlisk oraz struktura wiekowa populacji powodują, że szanse zachowania gatunku w perspektywie 10-20 lat jest niemal pewne.
- 4. Głowacz białołetwy i minóg ukraiński** ogólna ocena FV. Stwierdzone w rzece Czarna Hańcza. Brak danych co do liczebności i struktury wiekowej populacji. Dobry stan środowiska i siedlisk powodują, że szanse zachowania gatunków w perspektywie 10-20 lat jest niemal pewne.



Analiza zagrożeń

120 Nawożenie

701 Zanieczyszczenie wód

830 Regulowanie koryt rzecznych

952 Eutrofizacja

960 Międzygatunkowe interakcje wśród zwierząt



**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA



REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO



Dziękuję za uwagę



**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



GENERALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA



REGIONALNA
DYREKCJA
OCHRONY
ŚRODOWISKA
W BIAŁYMSTOKU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

